

Tanrının Ölümü Teolojisi

Thomas Altizer Örneği

Hatice TÜREL

ESKİ
YENİ



FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1767

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyei

Yayın No | Publication Number: 359

Kitap Adı : Tanrının Ölümi Teolojisi

Alt Başlık : Thomas Altizer Örneği

Book Title : The Death of God Theology

Subtitle : Thomas Altizer

ISBN : 978-625-5536-72-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536723

Yazar | Author: Hatice Türel | orcid.org/0000-0001-5219-5063

Kurum | Institution: Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 185 (xii + 173)

Yayın Tarihi | Publication Date: Aralık | December 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRCX9 - Teoloji: çağdaş | Theology: modern & contemporary

BISAC: REL067120 - Din / Teoloji / Çağdaş | Religion / Theology / Contemporary

THEMA: QRDT - Çağdaş Hristiyan teolojisi | Christian theology: modern & contemporary

LC Classification: BT83.57 - Teoloji, Tanrı'nın ölümü | Theology, Death of God

DEWEY: 230 - Çağdaş Hristiyan Teolojisi | Christianity & Christian theology – Modern

WoS Category: Din | Religion

WoS Citation Topics Meso: Felsefe ve Teoloji | Philosophy & Theology

WoS Citation Topics Micro: Modern Hristiyan Teolojisi | Modern Christian Theology

Scopus Subject Areas: 1211 - Din Araştırmaları | Religious Studies

Atf Bilgisi | Cite as: Türel, Hatice. *Tanrının Ölümi Teolojisi: Thomas Altizer Örneği*.

Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyei, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.



Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Tanrının Ölümü Teolojisi

Thomas Altizer Örneği

Hatice TÜREL

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Hatice TÜREL

1995 yılında İzmit'te doğdu. 2019'da Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2020 yılında Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen olarak göreve başladı. Sakarya Üniversitesi SBE'de Dinler Tarihi alanında Radikal Teoloji ve Thomas Altizer isimli YL tezini 2025 yılında tamamladı. Aynı yıl başladığı Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini ve Millî Eğitim Bakanlığı'nda öğretmen olarak görevini halihazırda sürdürmektedir.

Biography

Was born in 1995 in İzmit. She graduated from the Faculty of Theology at Sakarya University in 2019. In 2020, she began her career as a teacher under the Ministry of National Education. She completed her master's thesis titled Radical Theology and Thomas Altizer in the Department of History of Religions at the Institute of Social Sciences, Sakarya University, in 2025. In the same year, she began her doctoral studies in the Department of Philosophy and Religious Studies at the Institute of Social Sciences, Sakarya University. She currently continues both her doctoral research and her position as a teacher at the Ministry of National Education.

Kitap Hakkında

Tanrının Ölümü Teolojisi

Thomas Altizer Örneği

Bu çalışma, çağdaş teoloji içinde önemli bir kırılma noktası oluşturan Radikal Teoloji hareketini, tarihsel arka planı, felsefi temelleri ve teolojik sonuçlarıyla birlikte ele almaktadır. Radikal Teoloji, özellikle 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkmış ve Nietzsche'nin ünlü "Tanrı öldü" ifadesini yalnızca felsefi bir iddia değil, aynı zamanda modern kültürün dönüşümünü açıklayan teolojik bir olgu olarak yorumlamıştır. Bu harekete göre, modern bilimsel dünya görüşü, Aydınlanma düşüncesi ve sekülerleşme süreçleri karşısında geleneksel Tanrı tasavvuru aşınmış bunun sonucu olarak Hıristiyanlığın ancak Tanrı'nın ölümünü kabul eden yeni bir teolojik perspektifle sürdürülebileceği savunulmuştur.

Çalışmanın ilk bölümü, Radikal Teoloji'nin ortaya çıkışını hazırlayan modern bilimin doğuşu, Kopernik devrimi, Newtoncu mekanik, Aydınlanma rasyonalizmi, liberal teoloji ve materyalist din eleştirisi gibi modern düşüncenin inşa süreçlerini ele alır. Bu arka plan, Tanrı, doğa, insan ve anlam arasındaki ilişkinin modern dönemde nasıl yeniden kurulduğunu göstermesi bakımından önemlidir.

İkinci bölümde, hareketin önde gelen temsilcileri olan Thomas J. J. Altizer, Gabriel Vahanian, William Hamilton ve Paul van Buren gibi düşünürlerin yaklaşımları karşılaştırmalı bir yöntemle incelenmiştir. Özellikle Altizer'in diyalektik teolojisi, enkarnasyon anlayışı ve Tanrı'nın ölümünü tarihsel bir gerçeklik olarak yorumlaması çalışmanın merkezinde yer almaktadır. Altizer'e göre Tanrı'nın ölümü, modern insanın anlam arayışında kaçınılmaz bir eşiği temsil eder ve teolojinin bu tarihsel gerçeklikle yüzleşmesi zorunludur.

Anahtar Kelimeler: Tanrı'nın Ölümü Teolojisi; Radikal Teoloji; Thomas Altizer; Postmodernite; Sekülerleşme; Enkarnasyon; Diyalektik Teoloji

About the Book

The Death of God Theology

Thomas Altizer

This study examines the Radical Theology movement—which constitutes a significant turning point within contemporary theology—together with its historical background, philosophical foundations, and theological implications. Emerging particularly in the United States during the 1960s, Radical Theology interprets Nietzsche’s famous declaration that “God is dead” not merely as a philosophical claim but as a theological phenomenon that explains the transformation of modern culture. According to this movement, the traditional conception of God has eroded in the face of the modern scientific worldview, Enlightenment thought, and processes of secularization; consequently, it has been argued that Christianity can persist only through a new theological perspective that fully acknowledges the death of God.

The first chapter of this study discusses the formative processes of modern thought that prepared the ground for the emergence of Radical Theology, including the rise of modern science, the Copernican revolution, Newtonian mechanics, Enlightenment rationalism, liberal theology, and materialist critiques of religion. This background is significant in that it demonstrates how the relationship between God, nature, the human being, and meaning was reconfigured during the modern era.

The second chapter comparatively analyzes the approaches of leading figures of the movement such as Thomas J. J. Altizer, Gabriel Vahanian, William Hamilton, and Paul van Buren. At the center of the study stands Altizer’s dialectical theology, his understanding of incarnation, and his interpretation of the death of God as a historical reality. According to Altizer, the death of God represents an unavoidable threshold in modern humanity’s search for meaning, and theology is compelled to confront this historical reality.

Keywords: Death of God Theology; Radical Theology; Thomas Altizer; Postmodernity; Secularization; Incarnation; Dialectical Theology

Kadriye ve Vesile'ye ...

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	xi
BİRİNCİ BÖLÜM	
TANRININ ÖLÜMÜ TEOLOJİSİNE GİRİŞ	1
1.1. Tarihsel Arkaplan	8
1.1.1. Modern Bilimin Doğuşu ve Metafizik Devrim	9
1.1.2. Aydınlanma	12
1.1.3. Liberal Teoloji	15
1.1.4. Materyalist Din Eleştirisi	19
1.2. Radikal Teoloji'nin Öncüleri	22
1.2.1. Søren Kierkegaard (1813-1855)	24
1.2.2. Friedrich Nietzsche (1844-1900)	29
1.2.3. Dietrich Bonhoeffer (1906-1945)	36
1.2.4. Paul Tillich (1885-1965)	43
1.2.5. Rudolf Bultmann (1884-1976)	51
İKİNCİ BÖLÜM	
RADİKAL TEOLOJİ ve TEMSİLCİLERİ	57
2.1. Radikal Teoloji	57
2.2. Radikal Teoloji'nin Temsilcileri	68
2.2.1. William Hamilton (1924-2012)	71
2.2.2. Gabriel Vahanian (1927-2012)	75
2.2.3. Paul Van Buren (1924-1998)	78
2.2.4. John D. Caputo (1940-)	80
2.2.5. Slavoj Žižek (1949-)	85
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	
THOMAS ALTİZER (1927-2018)	91
3.1. Yaşamı ve Eserleri	100
3.2. Diyalektik Teolojisi	117
3.3. Tanrının Ölümü	127
3.4. Hıristiyan Kelamı	138

3.5. Tanrı'nın Krallığı ve Apokaliptisizm	142
3.6. Coincidentia Oppositorum (Zıtların Birliđi/Çakışması)	146
3.7. Epik Teoloji	149
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
RADİKAL TEOLOJİ'NİN BUGÜNÜ ve ELEŞTİRİLER	155
SONUÇ	161
KAYNAKÇA	163
DİZİN	171

ÖN SÖZ

Çağdaş teolojinin en sıra dışı ve tartışmalı yönelimlerinden biri olan radikal teoloji, geleneksel dini kabuller ve klasik teolojik anlayışlara karşı eleştirel bir bakış açısı sunar. Bu düşüncenin en ayırt edici özelliği Tanrı'yı geleneksel metafizik tasavvurlardan uzaklaştırarak, daha çağdaş ve radikal bir zeminde tartışmayı amaçlamasıdır. Bunun yanında geleneksel Tanrı anlayışının çözümlüşünü yalnızca bir inanç krizi değil, aynı zamanda yeni bir anlam inşası için de fırsat olarak görmektedir. Bu anlayış, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan “Tanrı'nın ölümü” söylemiyle birlikte şekillenmiş, özellikle Thomas J. J. Altizer, William Hamilton, Paul van Buren ve Gabriel Vahanian gibi düşünürlerin katkılarıyla teolojik tartışmaların merkezine yerleşmiştir.

Nietzsche'nin “Tanrı öldü” ifadesinden ilham alarak bu sözü yalnızca felsefi değil, aynı zamanda teolojik bir çıkış noktası olarak benimseyen bu hareket, 1960'lı yıllarda Amerika'da kısa sürede geniş yankı uyandırmış, fakat zamanla etkisini yitirmiştir. Bununla birlikte bu yönelim, teolojik gündemde bıraktığı izlerle, modern bireyin Tanrı, etik, özgürlük ve anlam arayışlarıyla yeniden yüzleşmesine imkan tanımaktadır.

Radikal teoloji ya da “Tanrı'nın ölümü teolojisi”, yalnızca teolojik ve felsefi bir tartışma alanı değil, aynı zamanda modernite ve postmodernite bağlamında dini düşüncenin yeniden yorumlanmasına ilişkin önemli ipuçları barındırmaktadır. Bu çalışma, Radikal teolojinin ortaya çıkışında belirleyici bir yönelim olarak kabul edilen Tanrı'nın ölümü teolojisini tarihsel, felsefi ve kültürel bağlamları içinde ele alarak, bu bağlamda akımın önde gelen temsilcilerini ve özellikle adı söz konusu hareketle özdeşleşmiş olan Thomas J. J. Altizer'i konu edinmektedir.

Bu çalışmada, radikal teolojinin Hristiyan düşüncesine etkileri ve modern insanın anlam arayışındaki konumu incelenerek

hem mevcut akademik literatüre katkı sunmak hem de geleneksel ile modern teoloji arasındaki gerilimi anlamaya yönelik bir perspektif geliştirmek amaçlanmaktadır. Türkçe literatürde bu alanda yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle söz konusu araştırma, yalnızca akademik bir boşluğu doldurmayı değil, aynı zamanda bu özgün düşünsel yönelimi Türkçe literatüre kazandırmayı da hedeflemektedir.

Araştırmada ağırlıklı olarak literatür taraması ve karşılaştırmalı çözümlenme yöntemleri benimsenmiştir. Özellikle Altizer ve diğer radikal teologların metinleri içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sürecinde düşünürlerin ortak ve farklı yönleri belirlenmiş, çağdaş teoloji ve felsefe içindeki konumları eleştirel bir yaklaşımla tartışılmaya çalışılmıştır.

Son olarak çalışma sürecinde bana destek olan çok kıymetli arkadaşım Kadriye Polat'a, çalışmaya yaptığı yapıcı eleştirileri için Mahmut Çeliker'e ve elbette bu çalışmayı yönlendiren, lisans ve yüksek lisans dersleri boyunca ufkumu alabildiğine açan hocam Fuat Aydın'a minnetle karışık teşekkürü bir borç bilirim.

Hatice Türel
İstanbul 2025